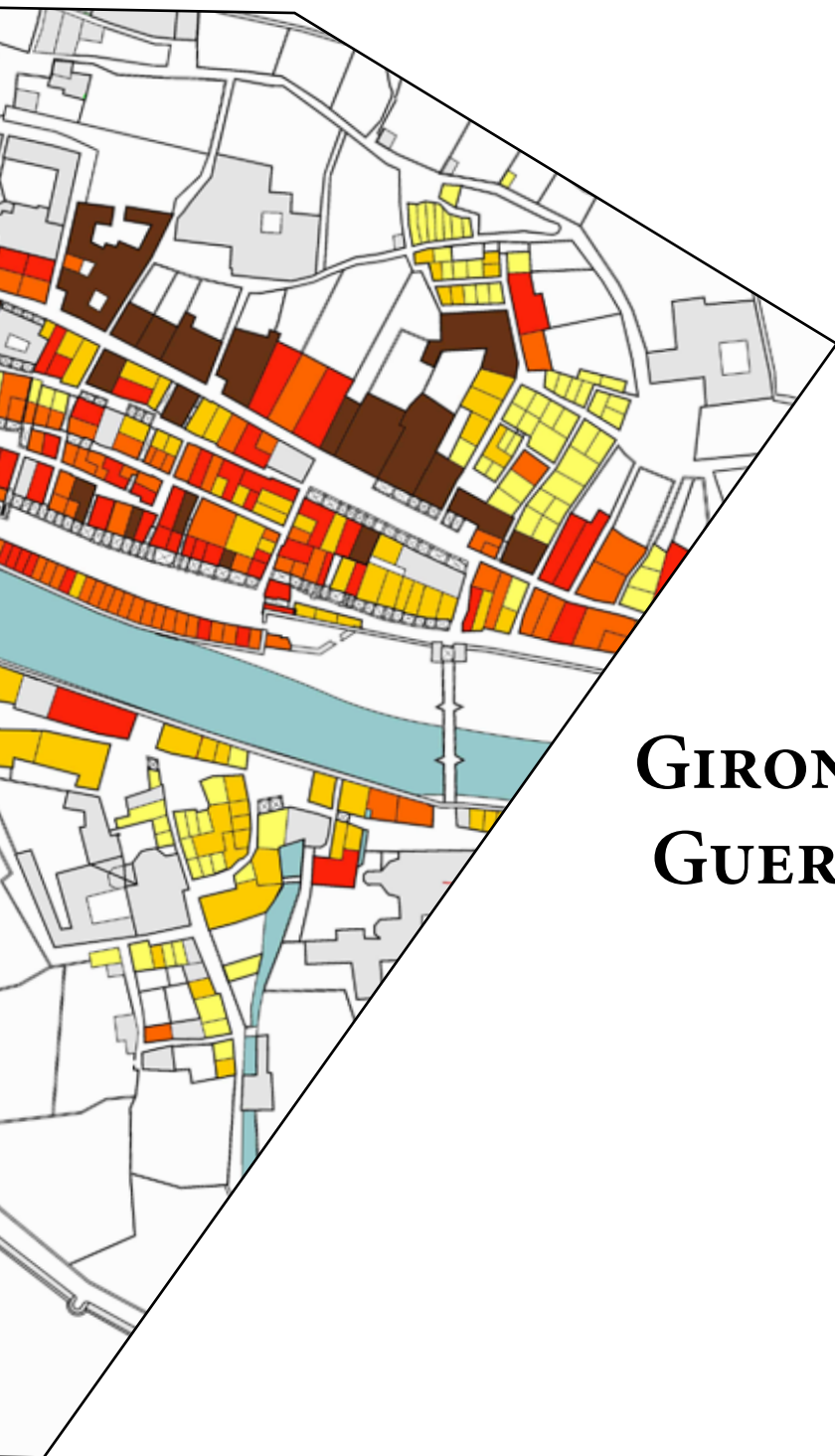

11

GIRONA DESPRÉS DE LA GUERRA DE SUCCESSIÓ

Girona després de la Guerra de Successió

Josep Canal (*in memoriam*), Eduard Canal, Josep M. Nolla, Jordi Sagrera

HUG. Grup d'Història Urbana de Girona

PRÒLEG

D'ençà de 1995, l'Ajuntament ha editat onze volums de la col·lecció *Història Urbana de Girona. Reconstrucció Cartogràfica*. S'ha dit moltes vegades, però no em puc estar de repetir-ho: poques ciutats, per no dir cap altra, trobaríem que poguessin oferir un coneixement tan exhaustiu de la seva trama urbana des del seu moment fundacional al segle I aC fins, i gràcies a aquest darrer treball, al primer quart del segle XVIII.

Gairebé vint segles han passat pel microscopi dels nostres autors que, amb precisió quirúrgica, van obrint capes d'aquest immens i inabastable palimpsest que és la nostra ciutat.

Aquest estudi que presentem avui no hauria estat possible sense el pòsit acumulat en aquests vint anys de treball continuat. La ciutat del segle XVIII era ja massa gran, i massa complexa, per poder ser cartografiada amb aquest detall parcel·lari sense posseir el coneixement panoràmic de l'evolució de "les girones" anteriors.

La suma d'aquest saber i el treball publicat l'any 1986 per l'arxiver municipal Joan Boadas a partir de l'estudi del primer Cadastre de l'any 1716, permeten que avui puguem situar amb precisió les cases afectades per la Guerra de Successió, l'ocupació militar que suportava la ciutadania just després de la fi del conflicte, les propietats municipals i eclesiàstiques i, en definitiva, el repartiment de la riquesa urbana de Girona i les possibilitats d'arrencada per tal de fer front a un segle que comportà importants transformacions econòmiques i socials.

Aquest és el primer volum en el qual no hi ha pogut participar directament Josep Canal, el senyor Canal. Traspasat ara fa poc més d'un any, no vull concloure aquest pròleg sense expressar una vegada més la nostra admiració i la nostra gratitud a un gironí que va estimar i va treballar sempre amb incansable generositat en benefici de la nostra ciutat.

Carles Puigdemont i Casamajó
Alcalde de Girona

Girona després de la Guerra de Successió

El 10 de febrer de 1716, els jurats de Girona, en un dels darrers actes com a institució municipal, notificaren als habitants de la ciutat l'obligació immediata de redactar cadascun d'ells una declaració on figurés el seu patrimoni immobiliari i, més exactament, les característiques físiques, de situació, i de tinença dels seus edificis i propietats dins el terme municipal, per tal d'efectuar la seva estimació o valoració, amb finalitats fiscals, es clar, d'acord amb la decisió presa pel rei Felip V i publicada el 8 de desembre de 1715 d'introduir el *Real Catastro* a tot el Principat de Catalunya. Podem considerar enllestit el procés el 15 d'abril del mateix any, quan fou publicat el volum del *Catastro o Inventari de la ciutat de Girona*, el qual fou lliurat a la Comptadoria de la Intendència de Barcelona; una còpia restà a l'Ajuntament de Girona i és aquesta que ens serveix pel present treball.

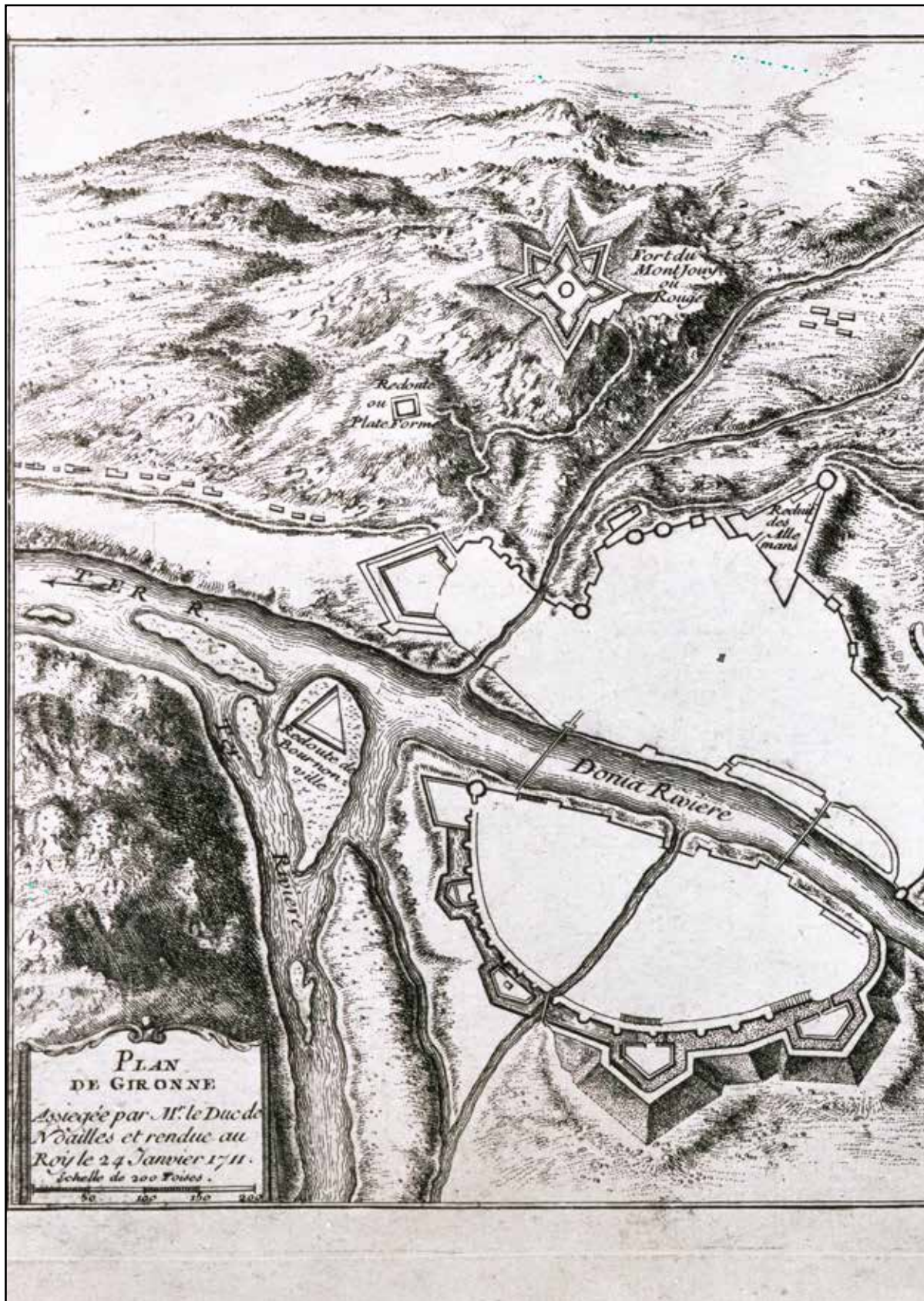
El *Catastro* és, des del punt de vista geogràfic i econòmic, una imatge de la ciutat casa per casa, tal com havia quedat després de la Guerra de Successió i dels setges de 1710-1712. Com podrem veure tot seguit, una ciutat decaiguda, on els signes de reviscolament encara no s'albiren. És també una font per al coneixement del valor de la propietat immobiliària i de les seves rendes, ja que aquests eren els valors a partir dels quals s'havia de fer la repartició entre els veïns/contribuents dels 8.316 pesos assignats a Girona per la Superintendència de José Patiño des de Barcelona el maig de 1716. El criteri principal era d'aplicar una taxa del 10% sobre el valor de la renda produïda per cada immoble gravat.

El *Catastro de Gerona* ha estat objecte de diversos treballs anteriors; nosaltres en volem remarcar especialment un parell. Primerament *La introducción del Catastro en Gerona*, obra de Joaquim Nadal i Farreras, que fou publicada el 1971; com el seu títol indica, tracta del procés de preparació i aplicació, amb tots els seus matisos, del cadastre a la nostra ciutat i contextualitza el moment històric en què es va prendre i es va executar aquella decisió. En segon lloc, Joan Boadas i Raset publicà el 1986 *Girona després de la Guerra de Successió. Riquesa urbana i estructura social al primer quart del segle XVIII*; un estudi de molts aspectes del cadastre, com ara la distribució de la propietat entre els estaments i institucions urbanes, la descripció física dels edificis o les dades socials com la composició demogràfica i laboral de la ciutat.

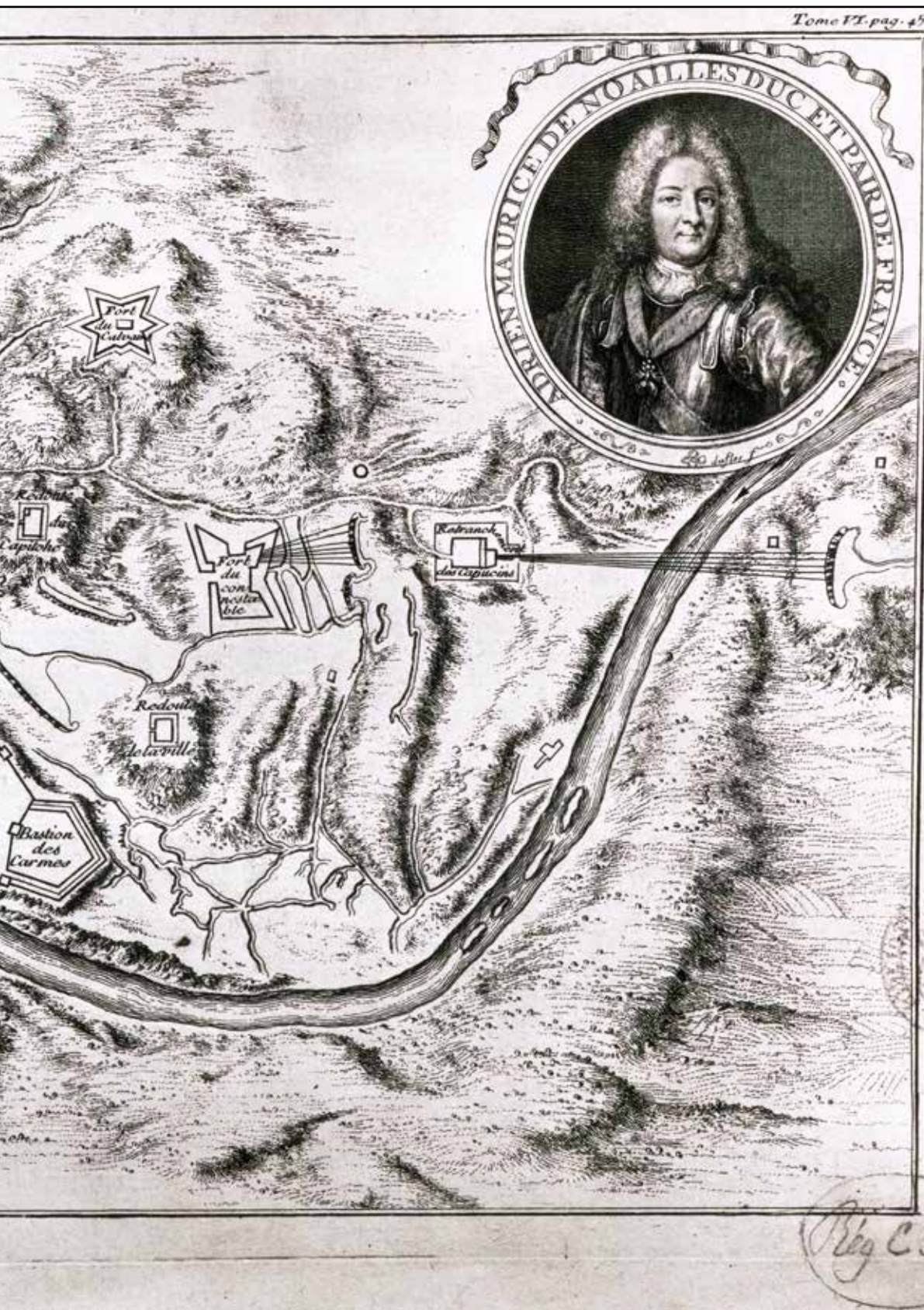
El cadastre potser no representava la introducció d'una fiscalitat massa nova a Catalunya, en contra del que s'ha dit habitualment —amb l'excepció dels aspectes relacionats amb els guanys relacionats amb la renda personal i dels negocis, que aquest document encara no contemplava—. Cal tenir en compte que, des de finals del segle XIII tenim notícies de la redacció de *fogatges*, *talles* i *estimes*, on s'aplicava el recompte i descripció de les propietats afectades —amb excepcions com les eclesiàstiques—, la seva *estimació* sobre el seu valor i les rendes produïdes o potencials, i l'assignació d'una *quota* o quantitat a pagar, resultant d'una distribució d'un valor total assignat a cada població entre els seus habitants/propietaris. *El fogatge* de 1359, la *talla gironina* de 1360 —estudiada per Guilleré i cartografiada per nosaltres—, o *l'Estima de la Ciutat de Girona* de 1535 en serien els exemples més rellevants; cal tenir en compte que la *Talla de Girona* de 1360 representava la distribució entre els 2.140 focs fiscals de la ciutat i de Sant Feliu de Guíxols per repartir els poc més de 100.000 sous assignats a Girona per les Corts de 1359; en 1388 la *talla* havia de repartir 20.000 sous entre els contribuents gironins. La més ben coneguda de les esti-

mes gironines —la de 1535—, descrivia cada propietat dins el terme urbà i li assignava la taxa a pagar en funció de criteris com el valor de la senyoria, el valor de la propietat útil i el cens, criteris que, en part, també estaven presents en el *Cadastr*e de 1716. Però deixant de banda les semblances, el que canviava en relació a les contribucions anteriors era molt important; el cadastre de 1716 era l'instrument fiscal principal per obtenir molts dels recursos que demanava l'ocupació militar borbònica després de la Guerra de Successió.

La lectura i estudi d'aquesta publicació que presentem es complementa amb la informació que ofereix Joan Boadas a la seva obra citada, on el lector hi trobarà un estudi general de moltes dades aquí cartografiades, però també una petita fitxa descriptiva de cadascuna de les propietats afectades; els números que apareixen en els plànols generals, al final d'aquest quadern, corresponen al de les fitxes descrites entre les pàgines 132 i 220 del text de Joan Boadas. Per això recomanem al lector l'enllaç que trobarà al final d'aquest quadern.

1. 1711-1712. Girona i el duc de Noailles

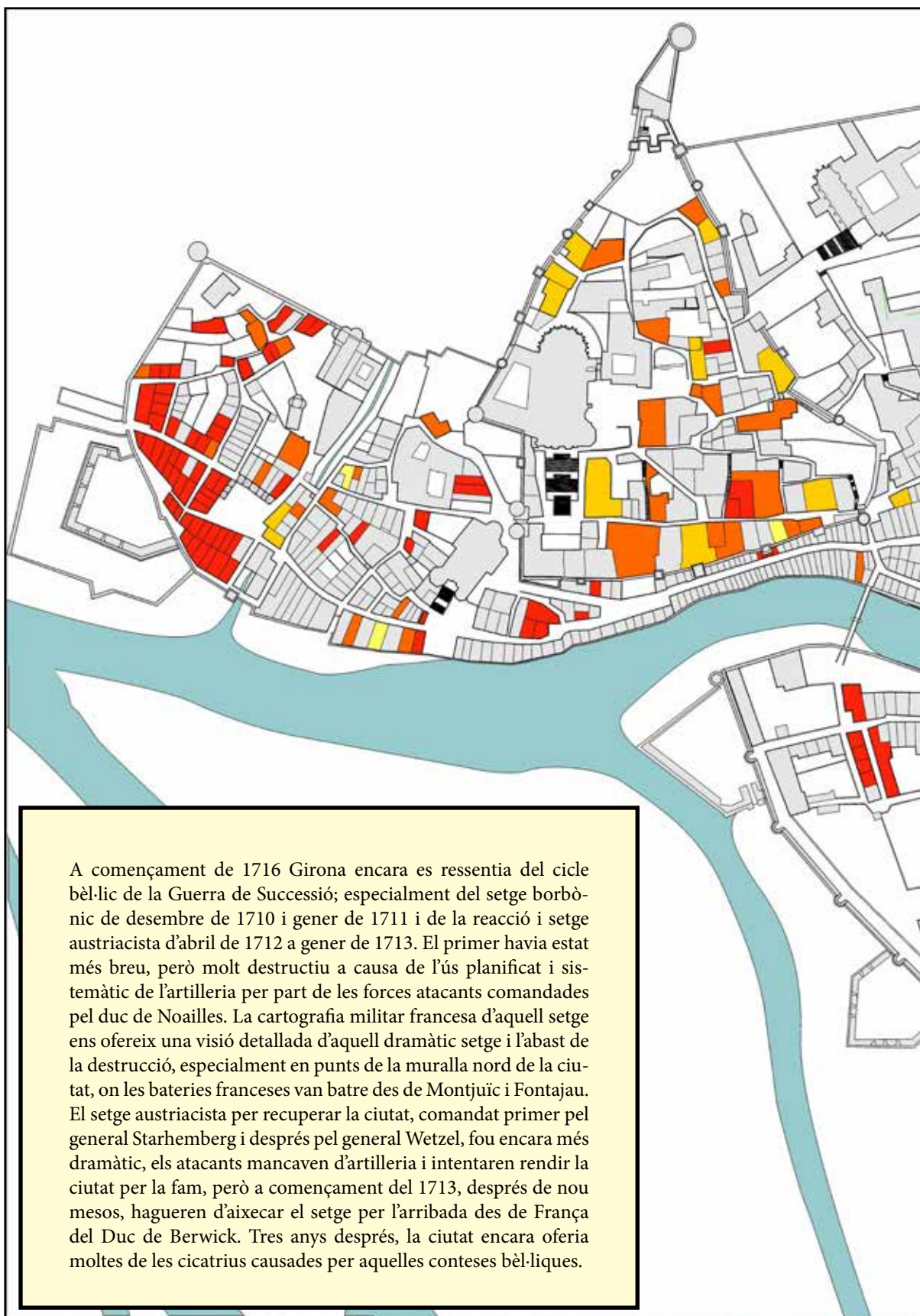

CARTE PARTICULIERE DE LA CIRCONVALATION.
ou sont Campée les Troupes du Roy pour le Siege, avec les Attaques de Fort Roux, de secours et les Indroites, ou l'on a mis des Postes d'Infanterie.

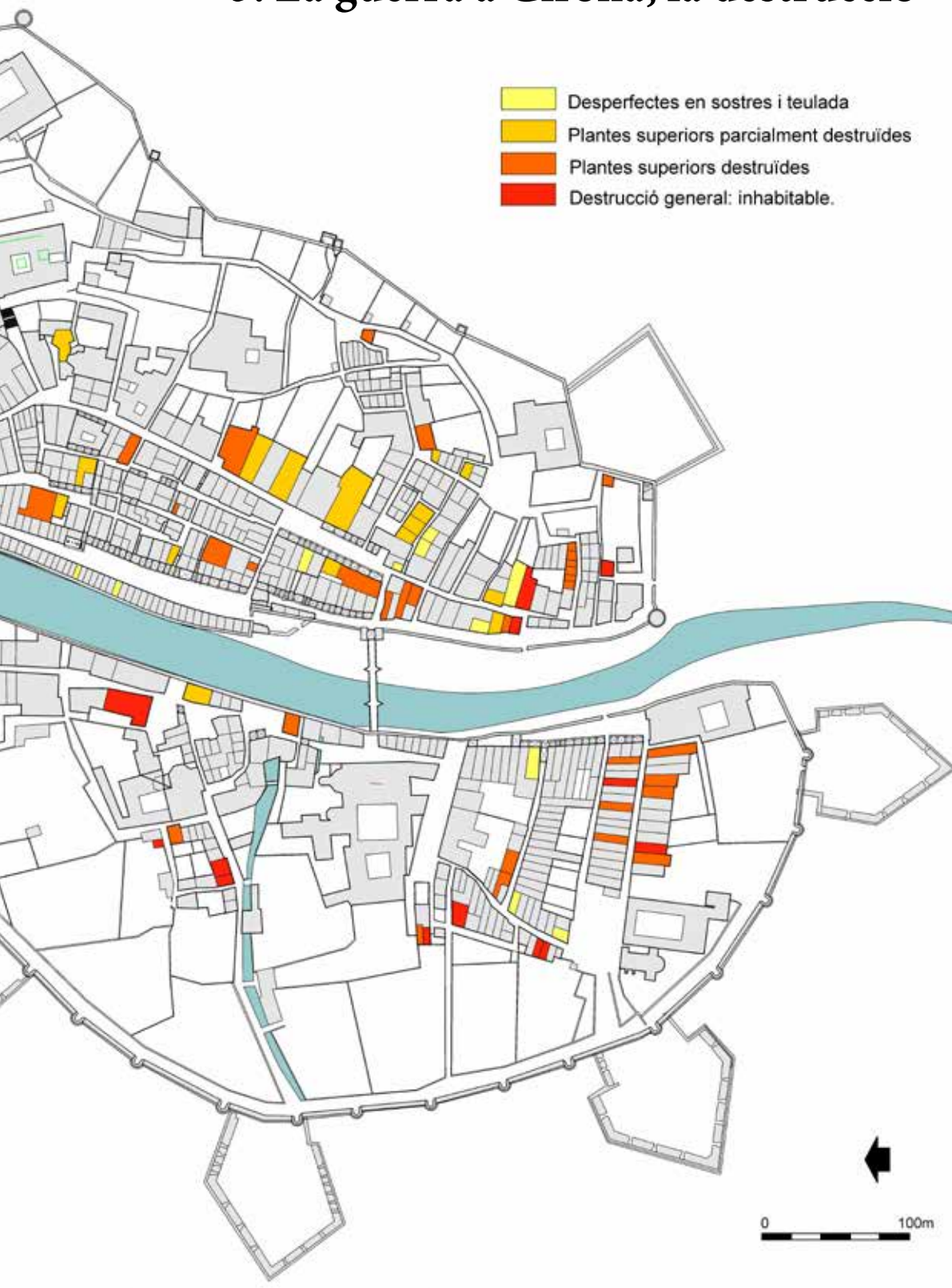
1. Poste	14. Poste des Capucins	17. Bastion du Squarier
2. Poste de Saint-James	15. Bastion de St. Alexandre	18. Bastion de St. Louis
3. Poste de Roux	16. Poste de St. Louis	19. Bastion de St. Laurent
4. Poste de St. Jean	17. Poste de St. Jean	20. Poste de St. Martin
5. Poste de St. Pierre	18. Poste de St. Pierre	21. Poste de St. Michel
6. Poste de la Ville	19. Poste de St. Michel	22. Poste de St. Nicolas
7. Poste de St. Antoine	20. Poste de St. Nicolas	23. Poste de St. Pierre
	21. Poste de St. Pierre	24. Poste de St. Paul
	22. Poste de St. Paul	25. Poste de St. Vincent
	23. Poste de St. Vincent	26. Poste de St. Georges
	24. Poste de St. Georges	27. Poste de St. Martin
	25. Poste de St. Martin	28. Poste de St. Michel
	26. Poste de St. Michel	29. Poste de St. Nicolas
	27. Poste de St. Nicolas	30. Poste de St. Pierre
	28. Poste de St. Pierre	31. Poste de St. Paul
	29. Poste de St. Paul	32. Poste de St. Vincent
	30. Poste de St. Vincent	33. Poste de St. Georges
	31. Poste de St. Georges	34. Poste de St. Martin
	32. Poste de St. Martin	35. Poste de St. Michel
	33. Poste de St. Michel	36. Poste de St. Nicolas
	34. Poste de St. Nicolas	37. Poste de St. Pierre
	35. Poste de St. Pierre	38. Poste de St. Paul
	36. Poste de St. Paul	39. Poste de St. Vincent
	37. Poste de St. Vincent	40. Poste de St. Georges
	38. Poste de St. Georges	41. Poste de St. Martin
	39. Poste de St. Martin	42. Poste de St. Michel
	40. Poste de St. Michel	43. Poste de St. Nicolas
	41. Poste de St. Nicolas	44. Poste de St. Pierre
	42. Poste de St. Pierre	45. Poste de St. Paul
	43. Poste de St. Paul	46. Poste de St. Vincent
	44. Poste de St. Vincent	47. Poste de St. Georges
	45. Poste de St. Georges	48. Poste de St. Martin
	46. Poste de St. Martin	49. Poste de St. Michel
	47. Poste de St. Michel	50. Poste de St. Nicolas
	48. Poste de St. Nicolas	51. Poste de St. Pierre
	49. Poste de St. Pierre	52. Poste de St. Paul
	50. Poste de St. Paul	53. Poste de St. Vincent
	51. Poste de St. Vincent	54. Poste de St. Georges
	52. Poste de St. Georges	55. Poste de St. Martin
	53. Poste de St. Martin	56. Poste de St. Michel
	54. Poste de St. Michel	57. Poste de St. Nicolas
	55. Poste de St. Nicolas	58. Poste de St. Pierre
	56. Poste de St. Pierre	59. Poste de St. Paul
	57. Poste de St. Paul	60. Poste de St. Vincent
	58. Poste de St. Vincent	61. Poste de St. Georges
	59. Poste de St. Georges	62. Poste de St. Martin
	60. Poste de St. Martin	63. Poste de St. Michel
	61. Poste de St. Michel	64. Poste de St. Nicolas
	62. Poste de St. Nicolas	65. Poste de St. Pierre
	63. Poste de St. Pierre	66. Poste de St. Paul
	64. Poste de St. Paul	67. Poste de St. Vincent
	65. Poste de St. Vincent	68. Poste de St. Georges
	66. Poste de St. Georges	69. Poste de St. Martin
	67. Poste de St. Martin	70. Poste de St. Michel
	68. Poste de St. Michel	71. Poste de St. Nicolas
	69. Poste de St. Nicolas	72. Poste de St. Pierre
	70. Poste de St. Pierre	73. Poste de St. Paul
	71. Poste de St. Paul	74. Poste de St. Vincent
	72. Poste de St. Vincent	75. Poste de St. Georges
	73. Poste de St. Georges	76. Poste de St. Martin
	74. Poste de St. Martin	77. Poste de St. Michel
	75. Poste de St. Michel	78. Poste de St. Nicolas
	76. Poste de St. Nicolas	79. Poste de St. Pierre
	77. Poste de St. Pierre	80. Poste de St. Paul
	78. Poste de St. Paul	81. Poste de St. Vincent
	79. Poste de St. Vincent	82. Poste de St. Georges
	80. Poste de St. Georges	83. Poste de St. Martin
	81. Poste de St. Martin	84. Poste de St. Michel
	82. Poste de St. Michel	85. Poste de St. Nicolas
	83. Poste de St. Nicolas	86. Poste de St. Pierre
	84. Poste de St. Pierre	87. Poste de St. Paul
	85. Poste de St. Paul	88. Poste de St. Vincent
	86. Poste de St. Vincent	89. Poste de St. Georges
	87. Poste de St. Georges	90. Poste de St. Martin
	88. Poste de St. Martin	91. Poste de St. Michel
	89. Poste de St. Michel	92. Poste de St. Nicolas
	90. Poste de St. Nicolas	93. Poste de St. Pierre
	91. Poste de St. Pierre	94. Poste de St. Paul
	92. Poste de St. Paul	95. Poste de St. Vincent
	93. Poste de St. Vincent	96. Poste de St. Georges
	94. Poste de St. Georges	97. Poste de St. Martin
	95. Poste de St. Martin	98. Poste de St. Michel
	96. Poste de St. Michel	99. Poste de St. Nicolas
	97. Poste de St. Nicolas	100. Poste de St. Pierre

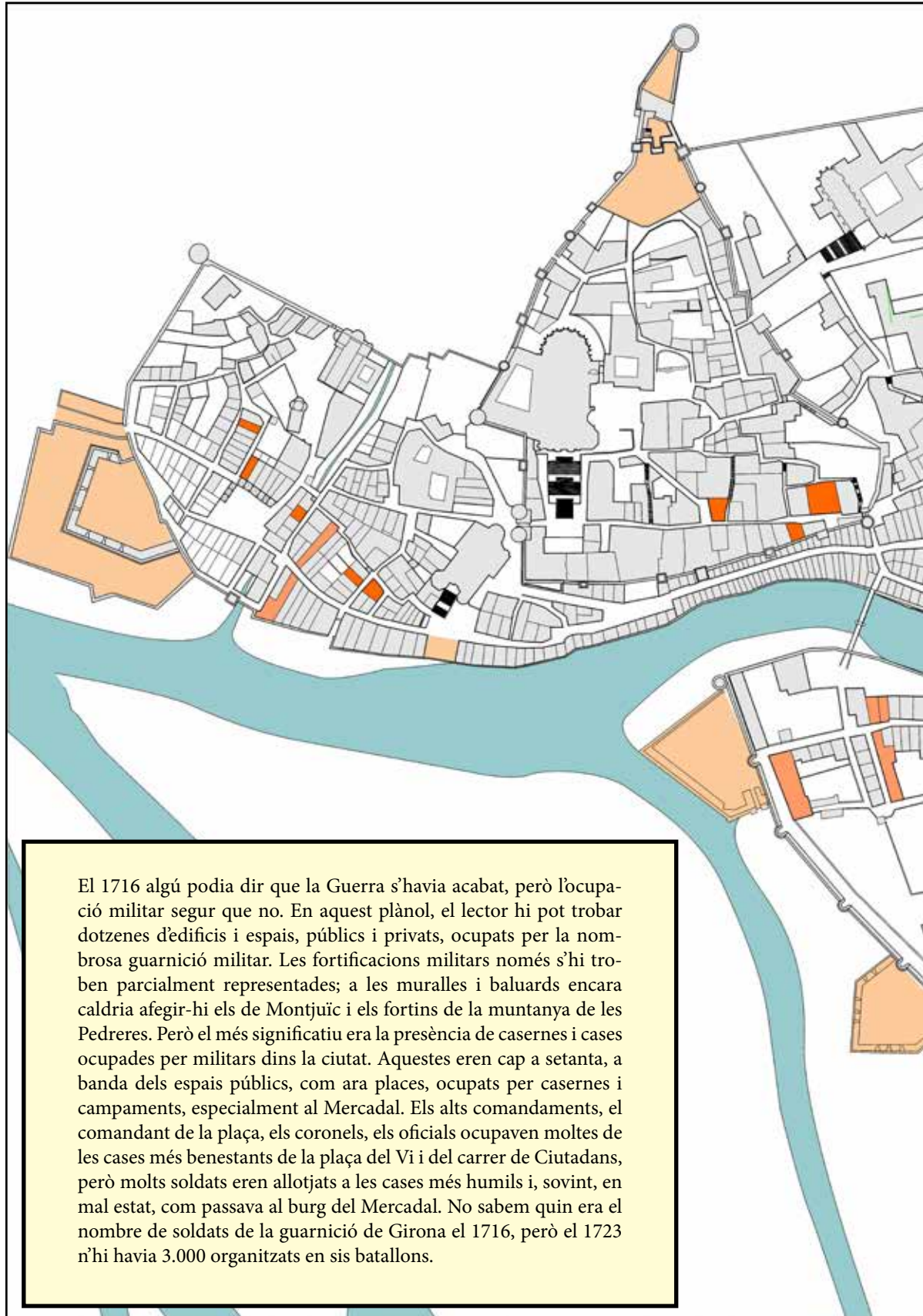
2. El setge francès de 1710-1711

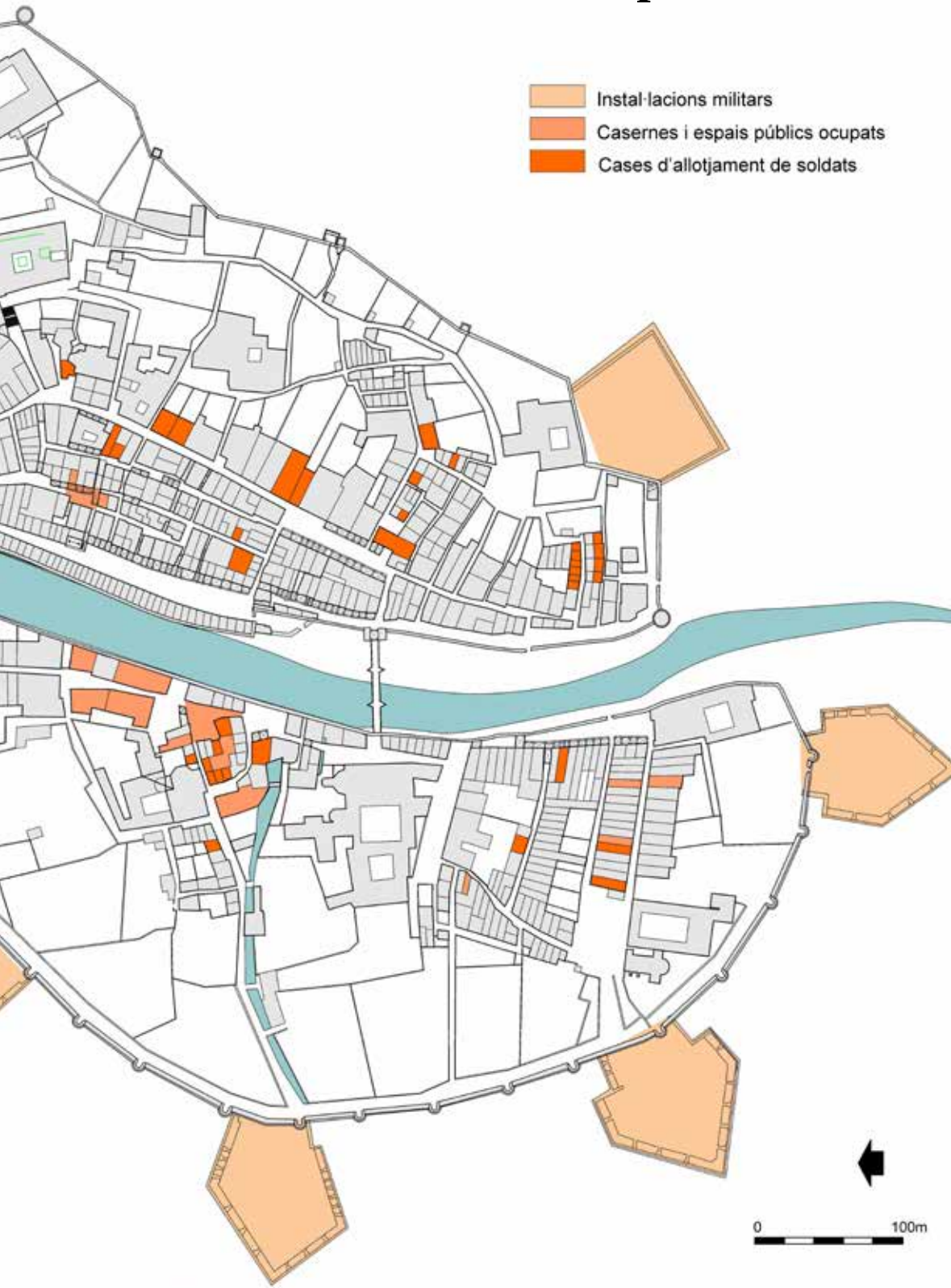

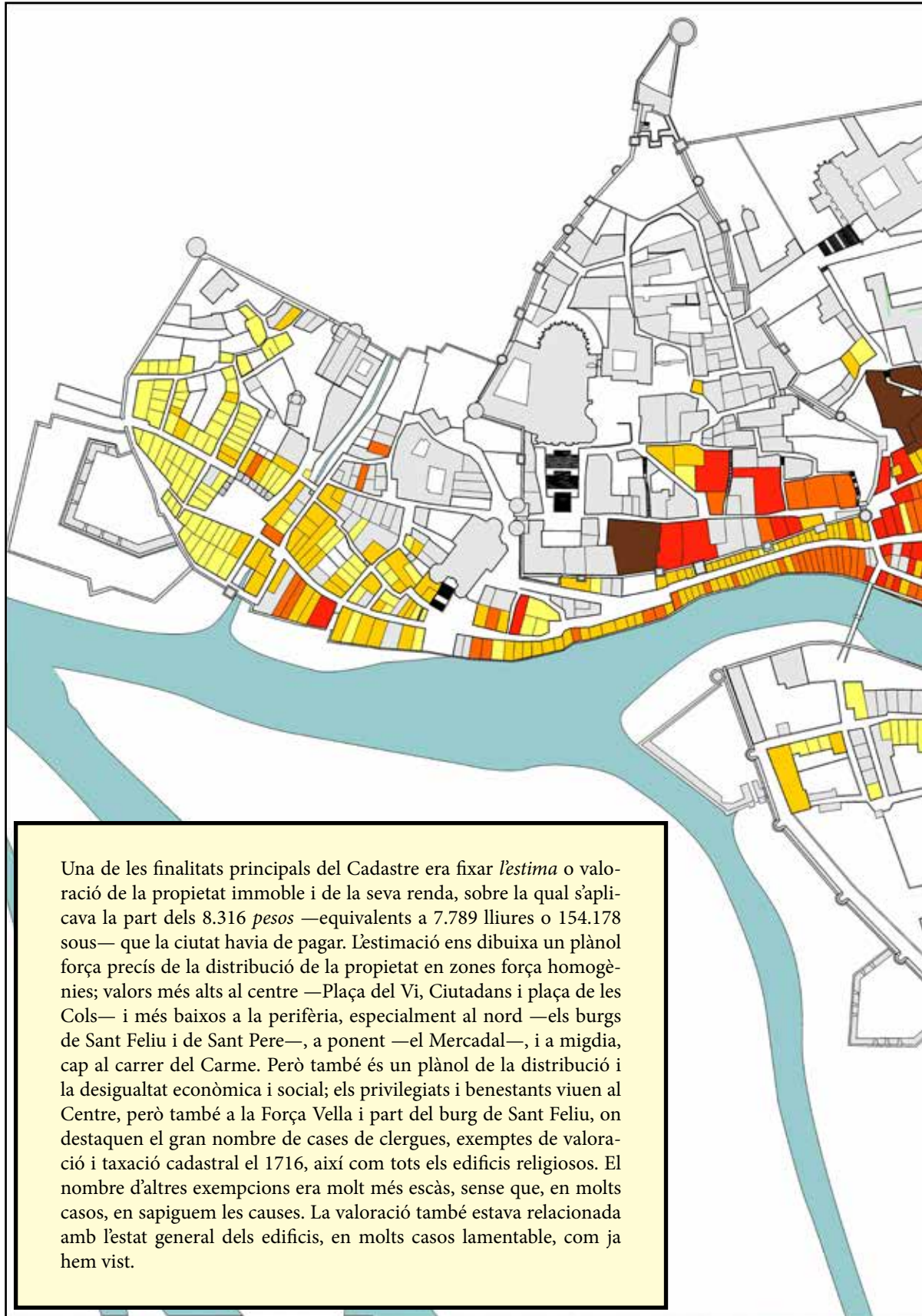
3. La guerra a Girona; la destrucció

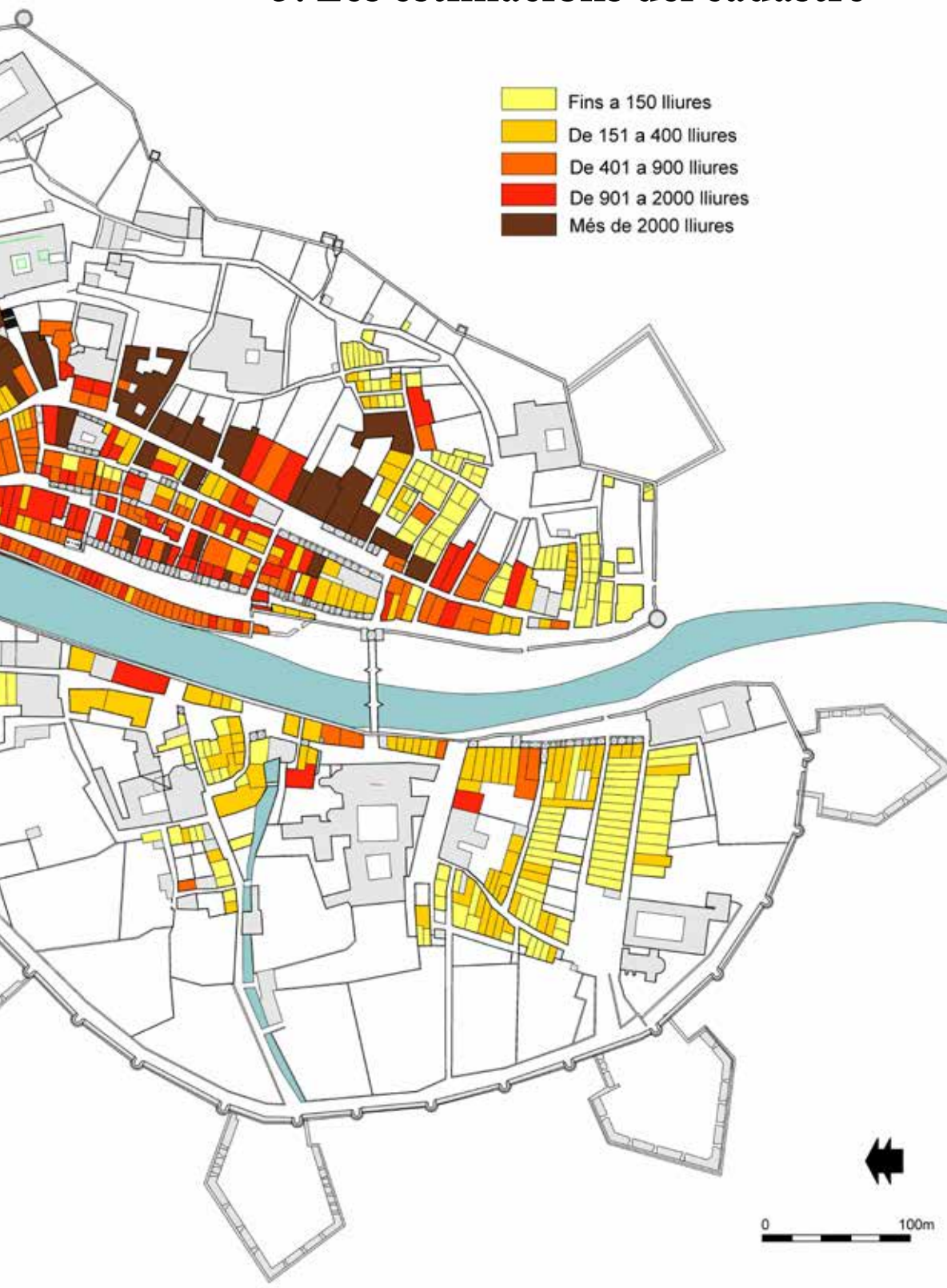

4. Ocupació militar

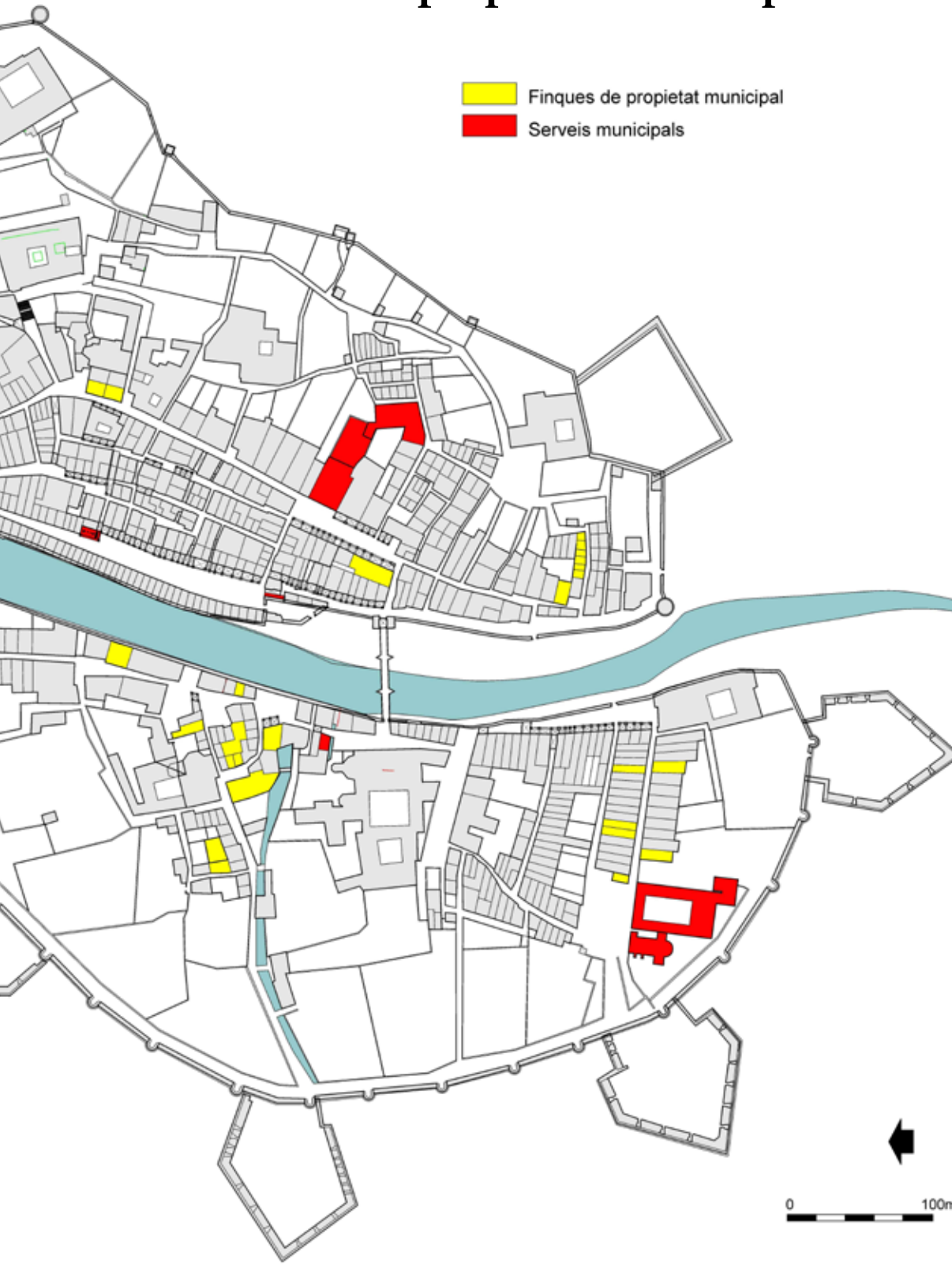
5. Les estimacions del cadastre

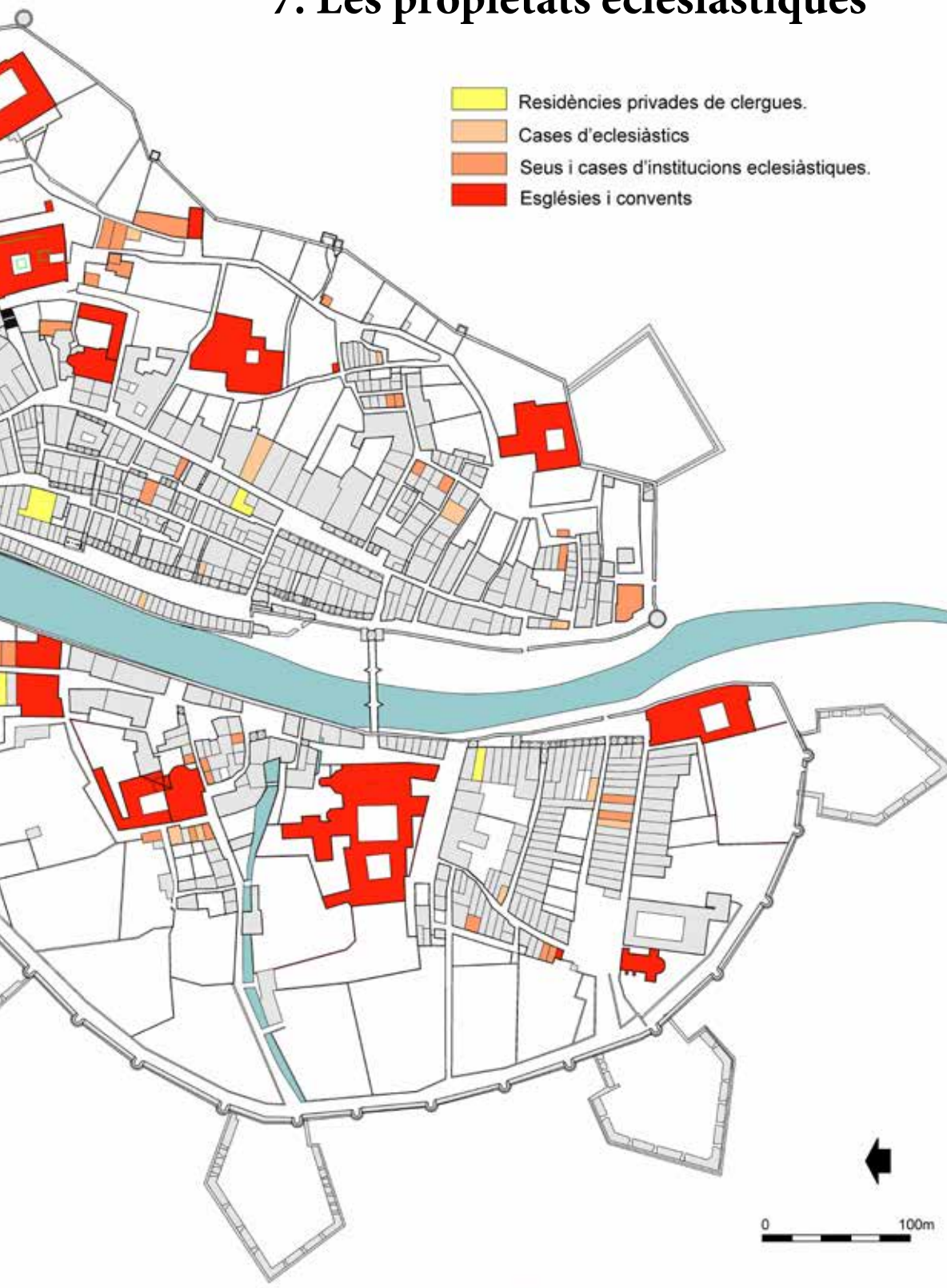
D'entrada, pot sorprendre el gran nombre d'edificis de propietat municipal el 1716; uns seixanta. No és tracta només de llocs on actuen institucions públiques —la mateixa Casa dels Jurats, monopolis municipals com el Pallol o magatzem de grans, les carnisseries, els molins...—, sinó també d'unes quantes dotzenes de cases particulars. La causa d'aquesta *municipalització* de les propietats no és difícil d'explicar; els desastres de la guerra havien provocat la ruïna de molts propietaris que, en no poder pagar els impostos, veien les seves propietats confiscades (Boades p. 30). Moltes d'aquestes cases servien com a allotjament a l'exèrcit borbònic, la qual cosa explica el gran nombre de llars ocupades amb aquesta finalitat al Mercadal, on el nivell de pobresa de la població era més gran i també el nombre de casals confiscats.

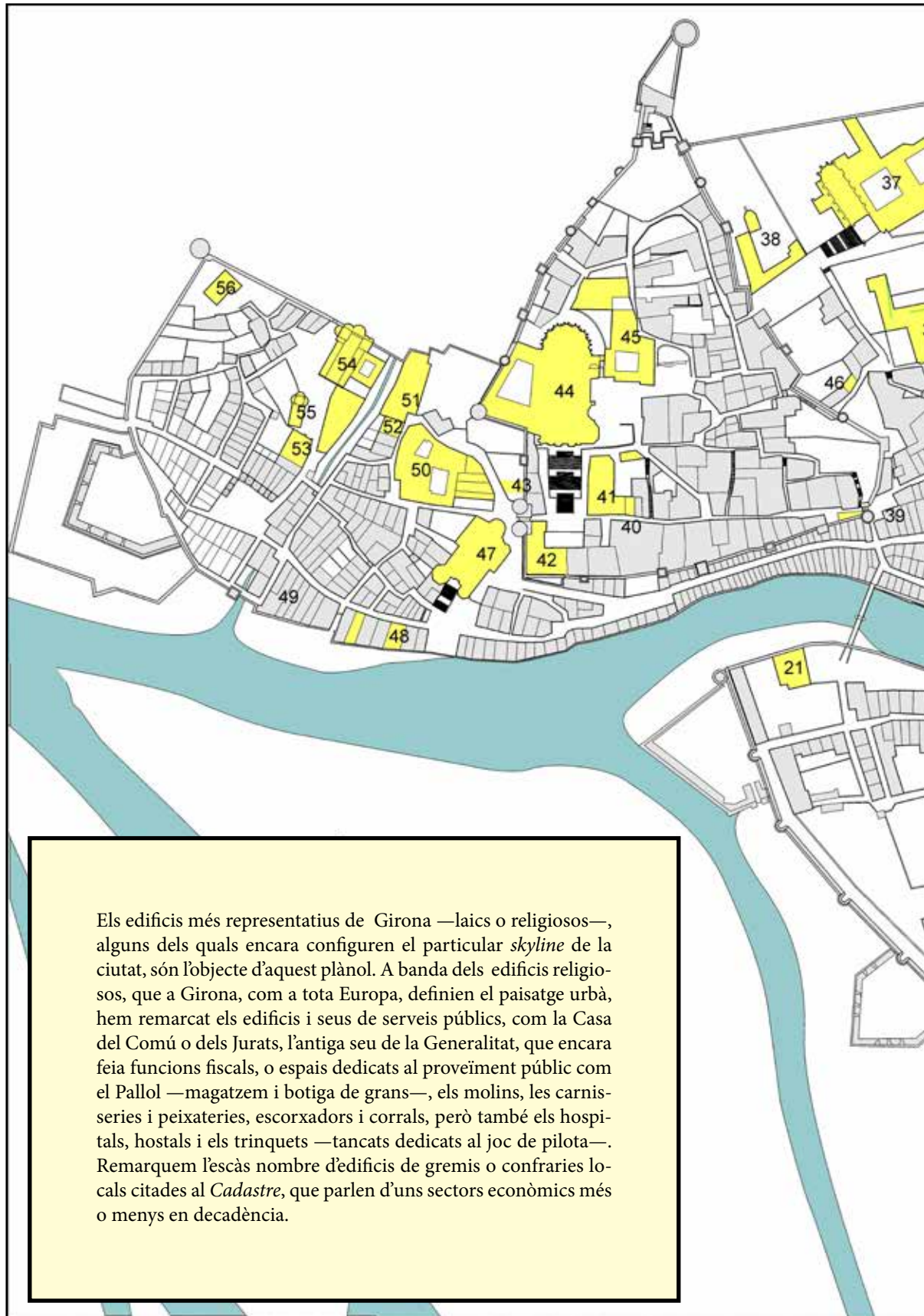
6. Les propietats municipals

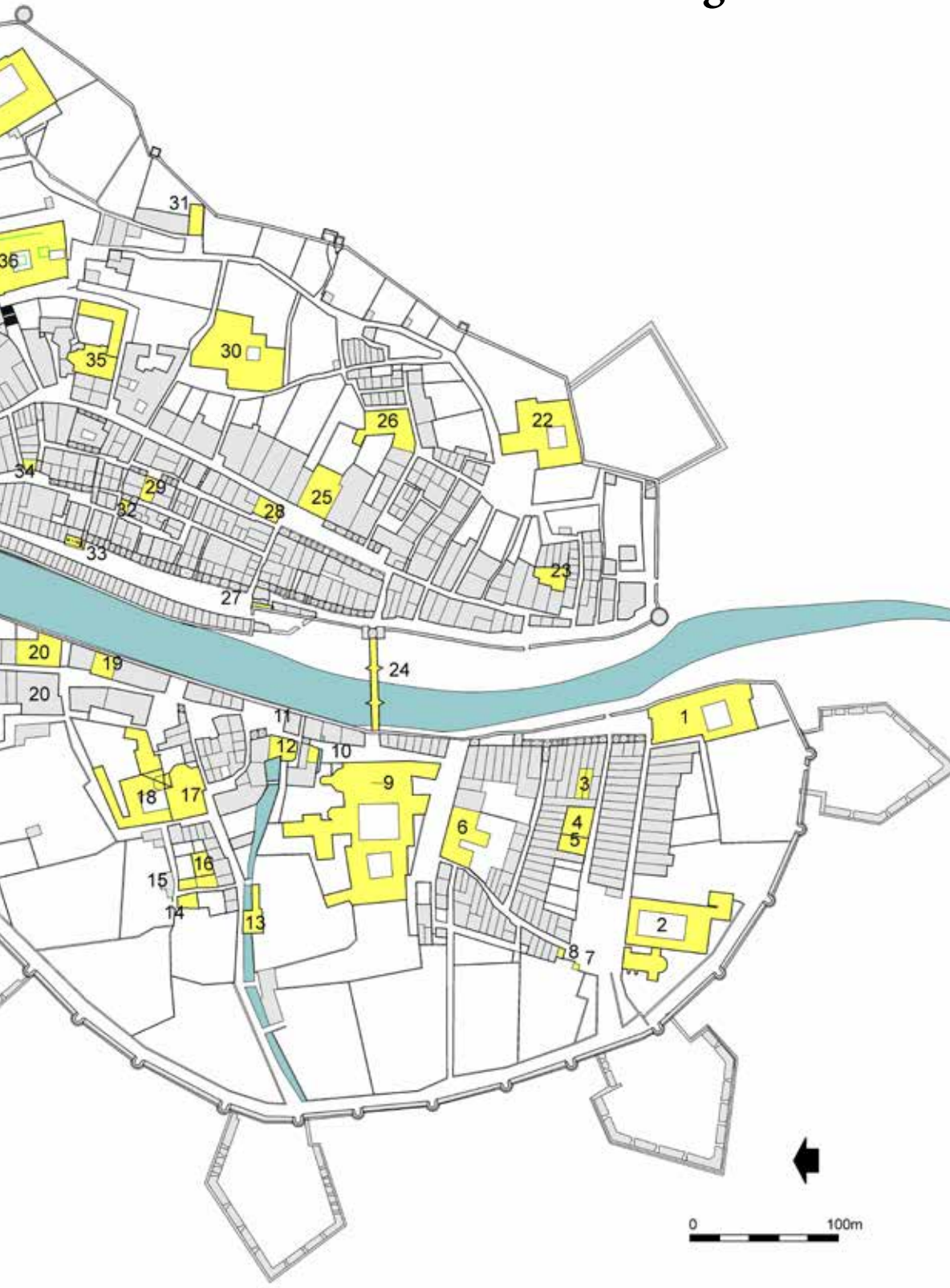

7. Les propietats eclesiàstiques

8. Edificis i llocs singulars

1. Convent de Sant Francesc de Paula
2. Hospital de Santa Caterina
3. Trinquet d'en Vilalta
4. Trinquet d'en Teixidor
5. Trinquet d'en Vila
6. Hospital del Rei
7. Caseta del cos de guàrdia de Santa Clara
8. Capella de Nostra Senyora de Montserrat
9. Convent de Sant Francesc
10. Molí retorçador
11. Font del Sitjar
12. Molí de Baix
13. Molí de Dalt
14. Fusina dels Argenters
15. Casa i premsa dels adroguers
16. Corral de la Ciutat
17. Santa Susanna del Mercadal
18. Convent de les Bernardes
19. Escorxador de la Ciutat
20. Convent de Santa Clara
21. Convent de Sant Agustí
22. Convent de la Mercè
23. Trinquet d'en Llauradó
24. Pont de Sant Francesc
25. Casa de la Ciutat
26. El Pallol
27. Taules de les Carnisseries
28. Casa del General (Generalitat)
29. Casa de la Neu
30. Convent de Sant Josep
31. Capella dels Dolors
32. Casa de la Peixateria
33. Mesures de la Ciutat
34. Cúria Reial
35. Convent del Carme
36. Col·legi de Sant Martí (jesuïtes)
37. Convent de Sant Domènec
38. Estudi General (Universitat)
39. Presó
40. Casa de la Neu
41. Pia Almoïna de la seu
42. Col·legi de Sobreportes
43. Pou de Glaç
44. La seu de Santa Maria
45. Palau Episcopal
46. Capella de l'escola del Sant Crist
47. Col·legiata de Sant Feliu
48. Hostal del Sol
49. Hostal de Sant Ramon
50. Convent de les Caputxines
51. Corral de la seu
52. Escorxador de la seu
53. Hospital dels capellans
54. Monestir de Sant Pere de Galligants
55. Sant Nicolau
56. Santa Eulàlia/Santa Llúcia

EL CADASTRE DE 1716 AL DETALL

El Cadastre de 1716 és també una descripció de la ciutat en el seu nivell més bàsic; carrer a carrer i casa per casa, amb el nom dels propietaris i estadants o llogaters, quan s'escau. Els quatre plànols que veurem tot seguit ens cartografien la ciutat tal com és descrita en el document original. Cadascun dels números situats, prop d'un miler, correspon a cadascuna de les unitats cadastrals descrites, generalment cases amb llurs estances i dependències, però també edificis públics, horts i altres superfícies; els números cartografiats corresponen al document original. La descripció de cada unitat està acompanyada del seu valor i de la renda que produeix o se'n pot esperar.

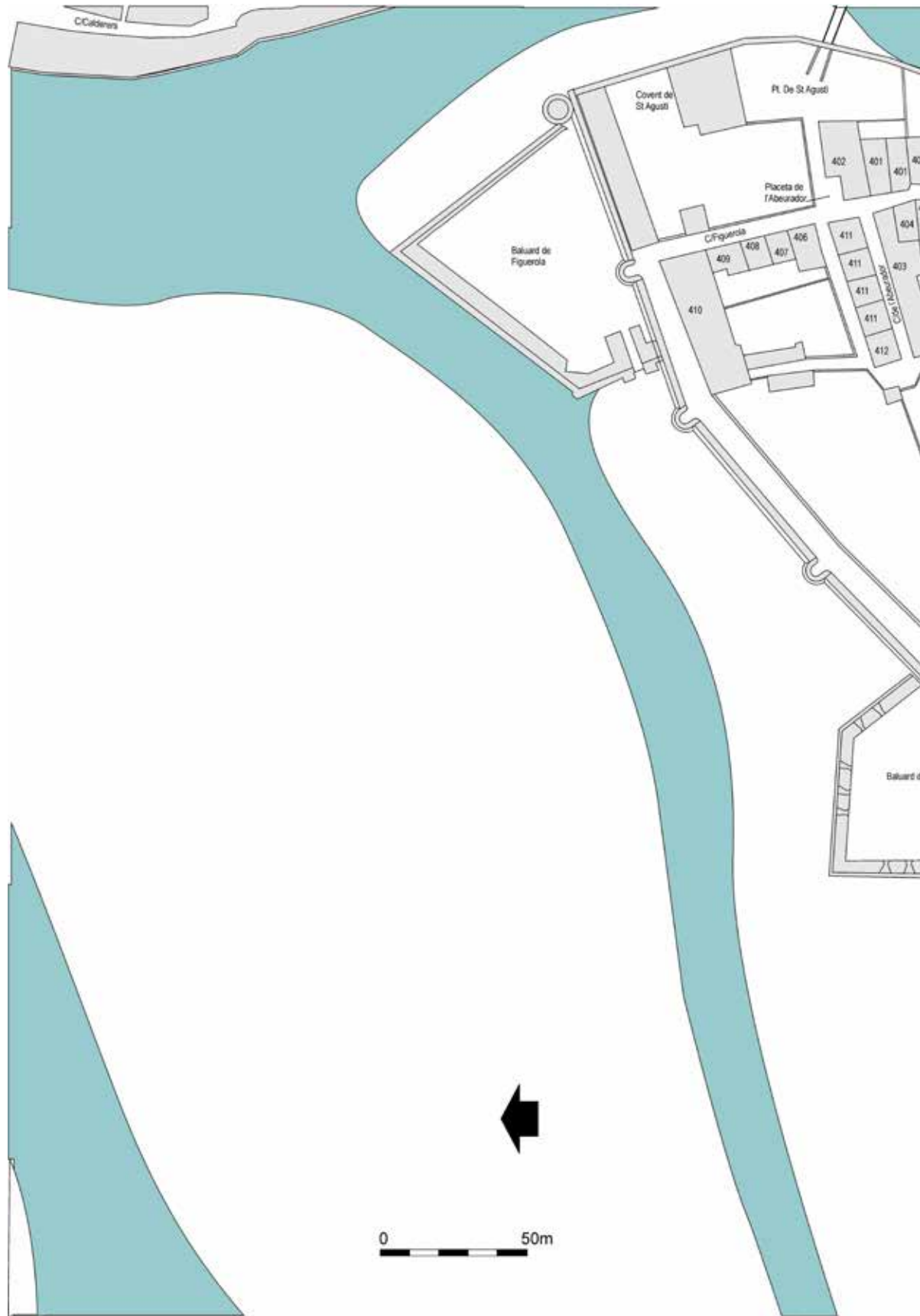
Cal esmentar que els plànols només recullen les unitats cadastrals que restaven dins les muralles: els sectors urbans com Pedret i Pont Major, així com els espais periurbans del Pla de Girona o les Pedreres, també descrits al *Cadastre*, resten fora dels plànols.

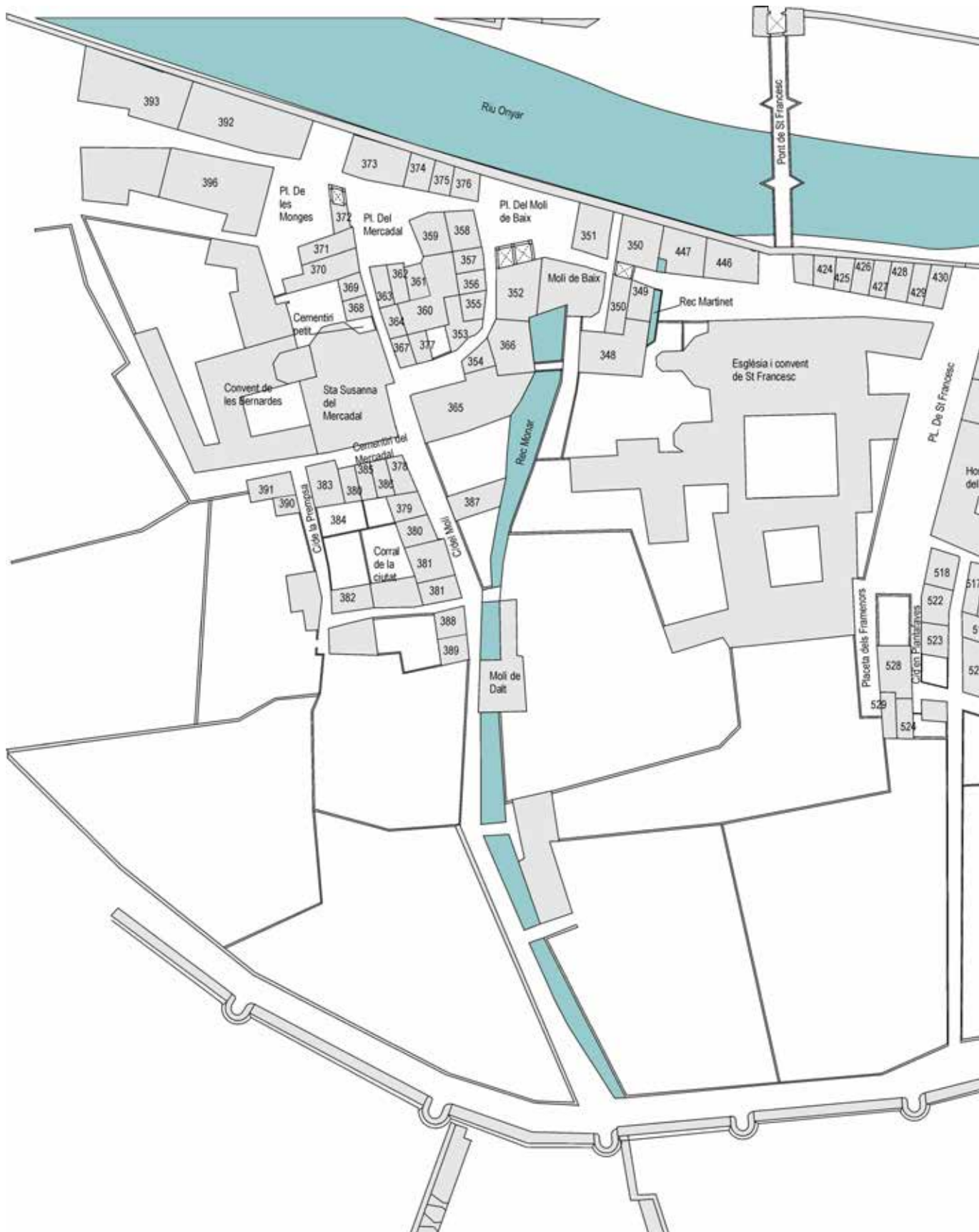
L'extracció d'aquesta informació ja fou feta per Joan Boadas a la seva obra *Girona després de la Guerra de Successió*. Per això remetem a la part del seu estudi (p. 131 a 220) on les dades principals de cada unitat cadastral es troben sintetitzades i han estat entrades a la següent adreça:

http://www.girona.cat/historia_urbana/cat/col.leccio.php

Edita:
Ajuntament de Girona

Autors:
Josep Canal (*in memoriam*), Eduard Canal, Josep M. Nolla, Jordi Sagrera

Fotocomposició:
Accent Llibres SL

Impressió:
Curbet Comunicació Gràfica

Dipòsit Legal: Gi-43-2015

ISBN: 978-84-8496-206-9

HISTÒRIA URBANA DE GIRONA

Reconstrucció cartogràfica

